

ДІЯЛЬНІСТЬ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ШКОЛИ ВИЩОЇ СПОРТИВНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ В УКРАЇНІ

Володимир Ялович¹, Антон Ялович¹, Віктор Шумік¹

¹Волинський національний університет імені Лесі Українки, Луцьк, Україна, yalovuk.vt@ukr.net

<https://doi.org/10.29038/2220-7481-2020-04-12-17>

Анотації

Актуальність. Волинська обласна школа вищої спортивної майстерності відіграє важливу роль у підготовці спортсменів високої кваліфікації. У процесі діяльності виробилася своя система підготовки спортсменів із провідних видів спорту, які успішно культивуються на Волині та в Україні. Діяльність школи оцінюють за результатами підготовки спортсменів високого класу й на основі цього складають рейтинг, але результати не завжди висвітлюють і з роками вони стають забути. **Мета дослідження** – проаналізувати діяльність Волинської обласної школи вищої майстерності в роки незалежності України. **Методи дослідження** – історико-педагогічний аналіз архівних документів, звіти спортивних організацій («Спартак», «Динамо», «Колос», «Україна»), звіти ВОШВСМ, опитування тренерів та керівників спортивних товариств, інформаційних ресурсів мережі Інтернет. **Результати дослідження.** Аналіз та узагальнення архівних звітів дала можливість розкрити діяльність ВОШВСМ. Створення ВОШВСМ, яке відбулося в 1992 р., сприяло розвитку волинського спорту та дало можливість здійснювати підготовку спортсменів із різних видів спорту. Відділення видів спорту в школі збільшувалось із розвитком й успішним виступом спортсменів на всеукраїнських та міжнародних змаганнях, а також змінювалися залежно від підготовленості спортсменів. За період діяльності у ВОШВСМ підготовлено чотирьох заслужених майстрів спорту України, 51 майстра спорту України міжнародного класу, 151 майстра спорту України та 20 учасників Олімпійських ігор. **Висновки.** Здійснений історико-педагогічний аналіз діяльності ВОШВСМ дав змогу виокремити певні досягнення ВОШВСМ за період її існування. ВОШВСМ стала базою для забезпечення спортсменів у проведенні тренувальних занять і відіграє важливу роль у житті спортсменів, дає можливість підвищувати спортивну майстерність і прославляти Україну та Волинь на міжнародних змаганнях різного гатунку.

Ключові слова: діяльність ВОШВСМ, спортивна підготовка, відділення спорту, показники виступів спортсменів, рейтинг школи.

Владимир Ялович, Антон Ялович, Виктор Шумик. Деятельность Волинской областной школы высшего спортивного мастерства в Украине. Актуальность. Волинская областная школа высшего спортивного мастерства играет важную роль в подготовке спортсменов высокой квалификации. В процессе деятельности устанавливается своя система подготовки спортсменов из ведущих видов спорта, которые успешно культивируются на Волини и в Украине. Деятельность школы оценивают по результатам подготовки спортсменов высокого класса и на основе этого складывают рейтинг, но результаты не всегда освещают и с годами они забываются. **Цель исследования** – проанализировать деятельность Волинской областной школы высшего мастерства в годы независимости Украины. **Методы исследования** – историко-педагогический анализ архивных документов, отчеты спортивных организаций («Спартак», «Динамо», «Колос», «Украина»), ВОШВСМ, опросы тренеров и руководителей спортивных обществ, информационных ресурсов в сети Интернет. **Результаты исследования.** Анализ и обобщение архивных отчетов дали возможность раскрыть деятельность ВОШВСМ. Создание ВОШВСМ, которое состоялось в 1992 г., содействовало развитию волинского спорта и дало возможность осуществлять подготовку спортсменов из разных видов спорта. Отделение видов спорта в школе увеличивалось с развитием и успешным выступлением спортсменов на всеукраинских и международных соревнованиях, и также изменялось в зависимости от подготовленности спортсменов. За период деятельности в ВОШВСМ подготовлено четырех заслуженных мастеров спорта Украины, 51 мастера спорта Украины международного класса, 151 мастера спорта Украины и 20 участников Олимпийских игр. **Выводы.** Осуществленный историко-педагогический анализ деятельности ВОШВСМ дал возможность отметить определенные достижения ВОШВСМ за период ее существования. ВОШВСМ стала базой для обеспечения спортсменов возможностью проведения тренировочных занятий и играет важную роль в их жизни, дает возможность повышать спортивное мастерство и прославлять Украину и Волинь на международных соревнованиях разного уровня.

Ключевые слова: деятельность ВОШВСМ, спортивная подготовка, отделение спорта, показатели выступлений спортсменов, рейтинг школы.

Volodymyr Yalovyk, Anton Yalovyk, Viktor Shumik. Master High-Performance Sport Activity of Volyn Regional School in Ukraine. The Relevance. The Volyn Regional School of Master High-Performance Sport plays a significant role in high-level sportsmen training. In the process of work a special athletes` leading sports training program,

successfully cultivated in Volyn region and Ukraine, has been developed. The school work is assessed for the results of high-level athletes training and this serves as a basis for rating, but the results are not always emphasized and they are usually forgotten over the years.

The Aim of the Research Is to analyze Volyn Regional School of Master High-Performance Sport activity for the years of independence in Ukraine. **Methods of the Research** are historical and pedagogical analysis of archival documents, reports of sports organizations such as «Spartak», «Dynamo», «Kolos» and «Ukraina»), a survey among coaches and leaders of sports clubs' leaders and resources on the web.

The Results of the Research. The analysis and generalization of archival reports enabled to reveal Volyn Regional School of Master High-Performance Sport activity. Founded in 1992, school promoted the development of sport in Volyn region and provided the opportunity of various athletes' sport training. The sports departments were increasing with the successful performances of the athletes at All-Ukrainian and International competitions and also changed depending on the athletes' readiness. During the school activity 4 Merited Masters of Sports of Ukraine, 51 Masters of Sports of the World Class, 151 Masters of Sports of Ukraine and 20 participants of the Olympic games have been trained. **The Conclusions.** The historical and pedagogical analysis of Volyn Regional School of Master High-Performance Sport activity enabled to single out certain achievements of the school during its functioning period. Volyn Regional School of Master High-Performance Sport became the basis for providing the athletes with training classes and it plays a significant role in the sportsmen's life. Moreover, it provides the opportunity of enhancing sports skills and glorifying Ukraine and Volyn region at International competitions.

Key words: Volyn Regional School of Master High-Performance Sport activity, sports training, sports department, performance indicators of athletes, school rating.

Вступ. Після розпаду Радянського Союзу із соціалістичних республік утворилися незалежні держави. Україна стала також незалежною й розпочала розвиватися самостійно. Спорт вищих досягнень здобув незалежність від московського управління. Розпад могутньої держави сприяв розвитку спорту в Україні. В українських спортсменів з'явилася можливість представляти свою країну на міжнародних змаганнях: чемпіонатах Європи, світу та Олімпійських іграх. У зв'язку з цим постала потреба розвивати спорт вищих досягнень на основі спортивних товариств і в навчальних закладах. Для цього в Україні створили школи вищої спортивної майстерності з олімпійських видів спорту. Так, у 1992 р. на Волині засновано Волинську обласну школу вищої спортивної майстерності. Її завданням було здійснювати підготовку спортсменів високого класу до складу національних збірних команд України та виступів на міжнародних змаганнях, аби вони могли гідно представляти нашу державу [1].

Діяльність ВОШВСМ (Волинська обласна школа вищої спортивної майстерності) частково висвітлено в газетних публікаціях про виступи спортсменів на змаганнях різного гатунку та їхні досягнення. Деяко можна знайти про діяльність школи в інформаційних ресурсах мережі Інтернет про досягнення спортсменів та їхніх тренерів. Більш детальне висвітлення діяльності ВОШВСМ – актуальна тема для дослідження.

Мета статті – проаналізувати діяльність Волинської обласної школи вищої майстерності в роки незалежності України.

Методи дослідження – історико-педагогічний аналіз архівних документів, звіти спортивних організацій («Спартак», «Динамо», «Колос», «Україна»), опитування тренерів та керівників спортивних товариств, інформаційних ресурсів мережі Інтернет.

Результати дослідження. Розвиток ВОШВСМ розпочався зі створення структури школи. У 1992 р. першим директором ВОШВСМ призначено Зайченка Миколу Олександровича, який до 2006 р. очолював цей заклад, а потім із березня 2012 до червеня 2014 р., із 2006 по 2012 рр. школою керував Чикида Петро Васильович. Із червня 2014 р. ВОШВСМ очолює Авраменко Андрій Миколайович.

Сьогодні ВОШВСМ складається з керівних органів та восьми відділень (рис. 1).

Динамічно розвиваючись, виконуючи план комплектації, ВОШВСМ поступово відкриває відділення боксу, боротьби вільної, веслування на байдарках і каное, велосипедного спорту, волейболу. Це саме ті види спорту, у яких Волинь має славні традиції й успіхи. Функціонували відділення кульової стрільби, плавання, фехтування та дзюдо, яке знову у 2017 р. продовжило діяльність (табл. 1).

Протягом існування ВОШВСМ розвивалися різні види спорту й готувалися спортсмени в основному й перемінному складі. Із самого початку створення ВОШВСМ було два види спорту – легка атлетика, важка атлетика. Із кожним роком кількість відділень зростала. Так, зокрема, у 1993 р. відкрилося відділення велосипедного спорту, яке здійснювало підготовку спортсменів до 1998 р. На певний період воно було закрите, оскільки не підготовлено якісних спортсменів. У 2006 р. в області знову з'явилися майстри велосипедного спорту, а це слугувало відкриттю відділення, яке функціонує й понині [3; 4].

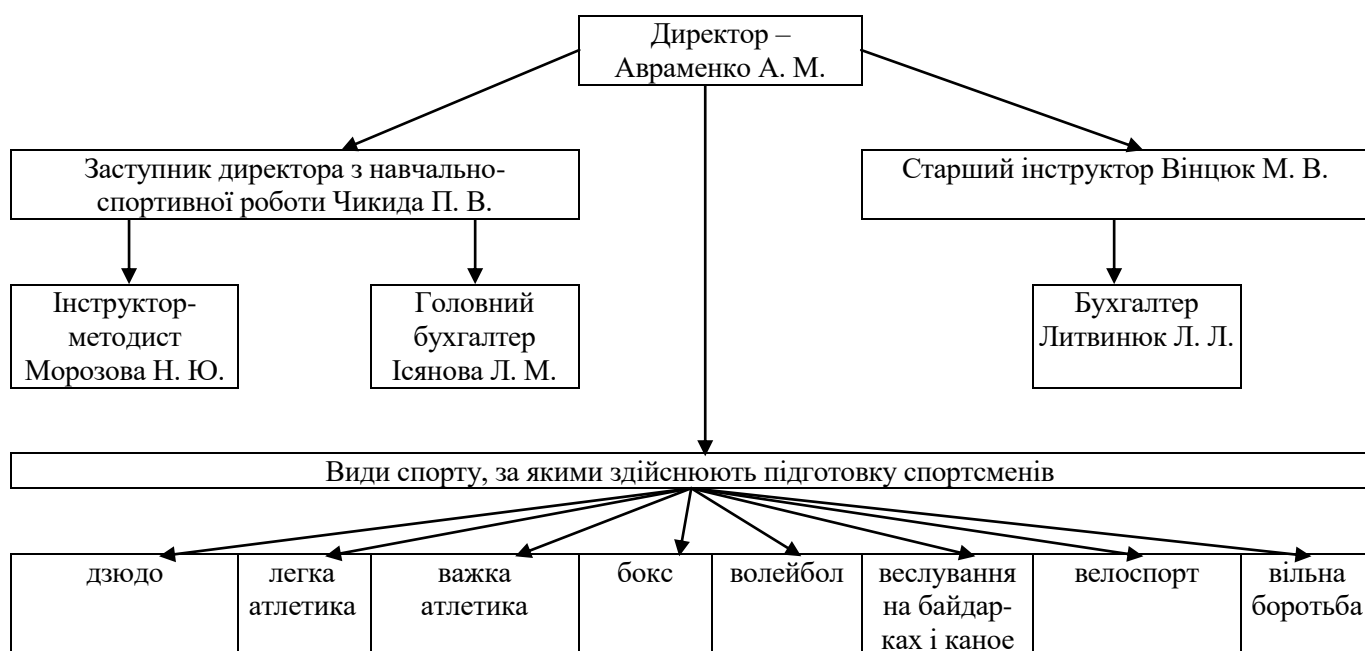

Рис. 1. Структура Волинської обласної школи вищої спортивної майстерності (2020 р.)

Таблиця 1

Функціонування відділень спорту у ВОШВСМ (1992–2020 рр.)

№ з/п	Види спорту	Роки становлення та розвитку	
1	Легка атлетика	1992	
2	Важка атлетика	1992	
3	Дзюдо	2017	
4	Бокс	1995–1998	2004
5	Волейбол	2013	
6	Веслування на байдарках та каное	1993	
7	Велосипедний спорт	1993–1998	2006
8	Вільна боротьба	1994–1995	2004
9	Кульова стрільба	1994–2006	
10	Плавання	1998–1999	
11	Фехтування	1996–1999	

Із 1993 р. відкривалося відділення веслування на байдарках і каное, яке здійснює підготовку висококваліфікованих спортсменів. У 1994 р. в школі з'являються ще два відділення – вільна боротьба й кульова стрільба. Так, зокрема, відділення кульової стрільби реалізовувало свою діяльність до 2006 р. Таке існування відділення пов'язане з тренерами. Перехід тренерів в інвалідний спорт спричинило закриття відділення. Вільна боротьба також пройшла свої етапи розвитку в школі. Створення та закриття відділення залежать від якісної підготовки спортсменів і кваліфікації тренерів. Відділення вільної боротьби проіснувало один рік і було закрито. У 2004 р. з приходом кваліфікованих тренерів та спортсменів відділення вільної боротьби знову відкрито й нині здійснює підготовку учнів.

Відділення боксу також зазнавало певних змін у ВОШВСМ. Перший раз його відкрито в 1995 р. Воно здійснювало підготовку до 1998 р., а потім було закрито у зв'язку зі зменшенням якісної підготовки спортсменів. У 2004 р. знову відкрито відділення боксу, яке й понині здійснює успішну підготовку спортсменів.

Розвиток жіночого волейболу в області й успішний виступ спортсменів у чемпіонаті України сприяли відкриттю відділення у 2013 р. Серед спортсменів з'явилися майстри спорту України та один майстер спорту України міжнародного класу. Жіноча волейбольна команда стала срібною призеркою України та переможцем кубка України.

У 2010 р. в області починає новий розвиток дзюдо. Стали з'являтися успіхи в спортсменів із цього виду спорту. За декілька років спортсмени з дзюдо виходять на міжнародну арену, з'являються перші

призери чемпіонатів Європи серед юніорів і кадетів. Такі здобутки спортсменів дзюдо сприяли відкриттю у 2017 р. у ВОШВСМ відділення з цього виду спорту.

Відділення з плавання відкрито в 1998 р., але показники виступів спортсменів знизилися й тому воно закрито.

Фехтування на початку 90-х років набуло певної популярності. Спортсмени Волині почали успішно виступати на чемпіонатах України. Результати спортсменів сприяли відкриттю цього відділення. За ці роки спортсмени почали виконувати нормативи майстрів спорту, але перехід тренерів до ФСТ «Спартак» спричинив закриття цього відділення [2; 4; 5; 6].

Дослідивши рейтинг ВОШВСМ за останні 20 років її функціонування, можемо стверджувати, що, починаючи з 2003 р. до 2008 р. спостерігаємо тенденцію до зростання рейтингу ВОШВСМ серед ШВСМ України. У табл. 2 бачимо, що у 2013 р. ВОШВСМ займає 24 місце в таблиці рейтингу серед шкіл вищої спортивної майстерності України, а у 2014 р. знову піднімається на 13 місце, 2015 – на 16-те. Найуспішнішим роком для ВОШВСМ став 2019-й, коли школа зайняла восьме місце, набрала 56 691 очок і таким чином встановила рекорд за всі роки розвитку.

Таблиця 2

Рейтинг ВОШВСМ в Україні з олімпійських видів спорту за період 2001–2019 рр.

№ з/п	Місце	Кількість відділень	Кількість спортсменів			Очки за роки	Рік
			усього	постійний склад	змінний склад		
1	26	4	86	60	26		2001
2	25	4	91	68	23		2002
3	26	4	92	61	31	2345	2003
4	22	4	71	61	10	3652	2004
5	24	5	111	87	24	5315	2005
6	19	6	119	104	15	8541,5	2006
7	13	6	129	115	14	13 583	2007
8	9	6	103	93	10	16764,75	2008
9	18	5	122	83	39	23997,5	2009
10	14	5	127	78	49	28 275	2010
11	17	5	87	75	12	28 244	2011
12	18	7	109	93	16	28157,25	2012
13	24	7	113	76	32	22 505	2013
14	13	7	107	76	43	31 644	2014
15	16	7	105	70	35	29 653	2015
16	16	7	112	75	37	34 817	2016
17	12	8	155	104	51	39584,25	2017
18	12	8	141	94	47	38 968	2018
19	8	8	144	96	48	56 691	2019

Проаналізувавши табл. 3, можемо стверджувати про виступи учнів ВОШВСМ: 20 спортсменів брали участь у літніх Олімпійських іграх, серед них – троє отримали звання ЗМСУ, 51 – МСУМК, 151 – звання МСУ, 84 учні брали участь у чемпіонатах і кубках світу та 144 – у чемпіонатах і кубках Європи, 1076 і 974 рази – відповідно у чемпіонатах і кубках України.

Діяльність ВОШВСМ залежить від якісного складу учнів та професійних тренерів із видів спорту. Як видно з табл. 4, на 2020 р. у школі займаються чотири заслужених майстри спорту України, 21 майстер спорту України міжнародного класу, 41 майстер спорту України та 69 кандидатів у майстри спорту України. У школі функціонує вісім спортивних відділень, у яких створено 28 груп. Серед учнів в основному складі збірної команди України перебуває 35 спортсменів, у кандидатах у збірну – 28, а в резервному складі – 12 осіб. Отже, ВОШВСМ відіграє провідну роль в українському спорті, а її учні з честю захищають Україну на міжнародних змаганнях різних рівнів.

Дискусія. Проведене дослідження дає можливість підтвердити, що діяльність ВОШВСМ у розвитку спорту вищих досягнень перебуває на високому рівні. Діяльність школи на Волині висвітлена всього тричі – це стаття й брошури до 15-ї й 25-ї річниці ВОШВСМ. Результати наших досліджень доповнюють науковий пошук діяльності ВОШВСМ щодо формування системи вищої спортивної майстерності.

Таблиця 3

Кількісні показники виступів спортсменів ВОШВСМ протягом 1992–2019 рр.

№ з/п	Відділення ВОШВСМ	Підготовка спортсменів							
		ОІ	ЗМСУ	МСУМК	МСУ	ЧС і КС	ЧЄ і КЄ	ЧУ	КУ
1	Легка атлетика	7		18	40	35	45	412	317
2	Важка атлетика	3	1	10	33	8	28	187	179
3	Бокс	2	1	5	12	5	9	116	100
4	Велоспорт	4	1	5	9	19	27	107	123
5	Веслування на б/к	1		10	33	22	30	187	190
6	Боротьба вільна	3	1	2	12	12	15	67	65
7	Фехтування				1			2	3
8	Кульова стрільба				4			10	10
9	Волейбол			1	3			7	7
10	Дзюдо				4	1	2	2	2
Усього		20	4	51	151	103	156	1253	997

Таблиця 4

Якісний склад учнів ВОШВСМ (2020 р.)

№ з/п	Вид спорту	Група	Склад учнів ВОШВСМ				Склад збірної команди України		
			ЗМСУ	МСУМК	МСУ	КМСУ	основний	канд.	резерв.
1	Легка атлетика	12	-	9	14	13	15	9	1
2	Дзюдо	3	-	1	5	10	3	2	2
3	Бокс	1	1		1	11	3	1	1
4	Волейбол	1	-	1	-	5	1	-	-
5	Важка атлетика	3	2		10	8	3	5	1
6	Веслування на байдарках і каное	4	-	6	9	17	6	5	7
7	Велосипедний спорт	2	1	3	-	4	3	3	-
8	Вільна боротьба	2	-	1	2	1	1	3	-
Усього		28	4	21	41	69	35	28	12

Уперше обґрунтовано діяльність ВОШВСМ на Волині за період 1992–2020 рр. Вона характеризується підготовкою спортсменів із різних олімпійських видів спорту.

Підтверджено, що поєднання схеми побудови тренувальних програм із видів спорту, які розвиваються у ВОШВСМ, та досвіду професійних тренерів сприяє тому, аби кваліфіковано здійснювати підготовку спортсменів для досягнення високих результатів на змаганнях різного рангу.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Здійснений історико-педагогічний аналіз діяльності ВОШВСМ дав змогу виокремити певні досягнення ВОШВСМ за період її існування. Великий внесок у розвиток волинського спорту з олімпійських видів зробила ВОШВСМ. Вона стала базою для забезпечення спортсменів у проведенні тренувальних занять. Крім того, вона відіграє важливу роль у житті спортсменів, дає можливість підвищувати спортивну майстерність і прославляти Україну та Волинь на міжнародних змаганнях різного гатунку.

Подальші дослідження діяльності ВОШВСМ полягають у виокремленні розвитку видів спорту, які культивуються в школі.

Джерела та література

1. Мазурчук О. Т., Амброзюк О. В. Сучасний стан. Проблеми та перспективи розвитку сфери фізичної культури і спорту на Волині. *Молодіжний науковий вісник. Фізичне виховання і спорт*: зб. наук. праць/Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки. Луцьк, 2007. С. 23–27.
2. Звіти за 2002–2018 рік. Фізкультурно-спортивне товариство «СПАРТАК». *Фізкультурно-спортивне товариство «Спартак»*. Луцьк, 2018.

3. Звіти за 1995–2005. Фізкультурно-спортивне товариство «Динамо». *Фізкультурно-спортивне товариство «Динамо»*. Луцьк, 2005.
4. Ялович В., Ялович А., Банзерук К. Історичні аспекти становлення і розвитку Волинської обласної школи вищої спортивної майстерності. *Молодіжний науковий вісник. Фізичне виховання і спорт*: зб. наук. праць/Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки. Луцьк, 2016. С. 23–27.
5. Волинська обласна школа вищої спортивної майстерності. URL: <http://sportschool.org.ua/>.
6. Волинська обласна школа вищої спортивної майстерності. URL: <http://vosvsm@ukr.net>

References

1. Mazurchuk, O. T., Ambroziak O. V. (2007). Suchasnyi stan. problemy ta perspektyvy rozvytku sfery fizychnoi kultury i sportu na Volyni [Current state. Problems and prospects for the development of physical culture and sports in Volyn]. *Fizychno vykhovannia i sport*: zb. nauk. pr. Volyn. nats. un-t imeni Lesi Ukrainky. Lutsk, 2007, 23–27.
2. Zvity za 2002–2018 rik [Reports for 2002–2018]. *Fizkulturno-sportyvne tovarystvo «Spartak»*. Lutsk, 2018.
3. Zvity za 1995–2005 rik [Reports for 1995–2005]. *Fizkulturno-sportyvne tovarystvo «Dynamo»*. Lutsk, 2005.
4. Yalovyk, V., Yalovyk, A., Banzeruk K. (2016). Istorychni aspekty stanovlennia i rozvytku Volynskoi oblasnoi shkoly vyshchoi sportyvnoi maisternosti [Historical aspects of formation and development of Volyn Regional School of Master High-Performance Sport]. *Molodizhnyi naukovyi visnyk. Fizychno vykhovannia i sport*: zb. nauk. pr.: Skhidno. nats. un-t imeni Lesi Ukrainky. Lutsk, 23–27.
5. Volynska oblasna shkola vyshchoi sportyvnoi maisternosti [Volyn Regional School of Master High-Performance Sport]. URL: <http://sportschool.org.ua/>.
6. Volynska oblasna shkola vyshchoi sportyvnoi maisternosti [Volyn Regional School of Master High-Performance Sport]. URL: <http://vosvsm@ukr.net>.

Стаття надійшла до редакції 28.11.2020 р.